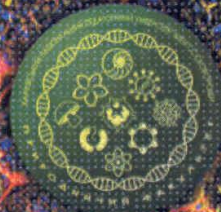

Міністерство освіти і науки України

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди, природничий факультет

Akademia Pomorska w Słupsku
Instytut Biologii i Ochrony Środowiska

II Міжнародна науково-практична конференція

ПРИРОДНИЧА НАУКА І ОСВІТА: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

20-21 вересня 2019

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Харків 2019

Список використаних джерел

1. «Корекція агресивної поведінки дітей молодшого шкільного віку». Інтернет ресурс. Режим доступу: https://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/34620/AK2015_223_226.pdf?sequence=-1&isAllowed=y
2. «Загальна характеристика методу пісочної терапії». Інтернет ресурс. Режим доступу: https://studbooks.net/2021883/psihologiya/obschaya_harakteristika_metoda_pesochnoy_terapii
3. «Значимість пісочної терапії у роботі шкільного психолога». Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://infourok.ru/znachimost-pesochnoy-terapii-v-rabote-shkolnogo-psihologa-2151181.html>

Мухіна О.Ю., Чепурна Н.П.
ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА І ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ РІЗНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Харківський національний педагогічний університет

імені Г.С. Сковороди

Київський національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

muchina.ou2304@gmail.com

Muchina O.Yu., Chepurna N.P. ECOLOGICAL EDUCATION AND EDUCATION OF STUDENTS OF DIFFERENT SPECIALTIES AT PEDAGOGICAL UNIVERSITY. The paper illustrates necessities in changes of general ecological education and formation of students of different specialties as future teachers.

Key words: *ecology, ecological education, ecological formation of teachers.*

У сучасних умовах особливої актуальності набуває вивчення взаємодії людини з навколишнім середовищем з позиції створення безпечного, якісного і комфортного існування. Рішення екологічних проблем можливе лише за умови, якщо кожен зробить екологічним свій світогляд та спосіб життя.

Сьогодні екологічна освіта передбачає навчання дбайливому відношенню студентів до оточуючого середовища, що потребує вдосконалення внутрішнього світу самої людини. Тільки усвідомлюючи себе часткою макросвіту, з яким людина пов'язана безмежною кількістю зв'язків, дозволить будувати стабільні відносини з навколишнім середовищем.

На сучасному етапі розвитку суспільству необхідно відмовитися від уявлення про екологічну освіту як сукупність окремих знань з різних галузей науки або будувати її на базі професійної освіти. Конкретним чином повинна змінитися мета екологічної освіти, яка полягає в усвідомленні кожним студентом його місця у навколишньому середовищі і встановленні з ним правильних взаємовідносин. Така постановка мети потребує переосмислення змісту, форми та методів проведення навчання.

Велике значення у новому змісті екологічної освіти і вихованні повинно належати таким духовним інтересам людини, як мистецтво, релігійна та національна свідомість, родинне і соціальне спілкування. Екологічна культура та екологічна етика обов'язково повинні бути включені в систему екологічного виховання, сприяючи формуванню освідомлення студентами сучасних екологічних проблем окремої держави та світу загалом. Повинно розвиватися розуміння особистої відповідальності кожного за стан довкілля на локальному і глобальному рівнях. Фундаментом екологічних знань та мислення повинно бути зрозуміння природи як унікальної цінності, що має межі. Сучасна екологічна ситуація потребує невідкладного збереження природних багатств та всебічного контролю, з метою їх раціонального використання та охорони.

Екологічна освіта повинна сприяти поширенню розуміння необхідності узгодження життя природи і діяльності людини на основі ідеї універсальності природних зв'язків, оптимально вирішувати екологічні та соціально-економічні проблеми людства на основі наукових знань процесів розвитку біосфери та історичного досвіду. Система екологічної освіти і екологічного виховання молоді відіграє головну роль у глобальному вирішенні сучасних екологічних проблем.

З 90-х років на всіх факультетах у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди у навчальний план введено і викладається навчальна дисципліна «Основи екології», що включає в себе: формування наукової системи знань взаємодії природи і суспільства, встановлення екологічних переконань у галузі охорони навколишнього середовища, розробки шляхів раціонального використання природних ресурсів та ін.

Використовуючи накопичений досвід, створена нова система екологічної освіти і виховання майбутніх вчителів, основу якої складає органічне поєднання навчальної, науково-пропагандистської та суспільно-корисної діяльності студентів. Ця система стала основою для створення програми безперервної екологічної освіти і виховання, яка зараз впроваджена. Система екологічної освіти включає підготовку майбутніх вчителів для роботи на етапах навчання дітей у дошкільних, початкових і середніх навчальних закладах різних типів, студентів у вищих навчальних закладах та системі підвищення кваліфікації вчителів.

В умовах, коли суспільне здоров'я населення України є головним для держави, а підростаюче покоління повинно бути освіченим, було розроблено робочу програму з основ екології для впровадження екологічної освіти студентів різних спеціальностей освітньо-кваліфікаційного рівня – бакалавр.

Робоча програма складена згідно вимог кредитно-модульного контролю системи організації навчального процесу (КМС ОНП) відповідно до навчальних планів факультетів університету.

Метою курсу екологічної освіти у межах навчальної дисципліни «Основи екології» є:

- забезпечити розуміння студентами екологічної проблематики, сформувати у кожного з них особисте відношення до екологічних проблем світу, України і рідного краю;

- забезпечити максимально повне володіння фундаментальними теоретичними знаннями глобальних та регіональних екологічних проблем; стратегіями, тактиками та методами їх вирішення;

- вдосконалити вміння студентів аналізувати причини виникнення екологічних змін у природі, їх наслідки;

- розвивати творчу уяву студентів та формувати у них вміння і навички до самостійної науково-дослідницької роботи.

Робоча програма навчальної дисципліни з основ екології містить кілька модулів, у тому числі – «Екологічна безпека існування людини у навколишньому середовищі». Загальна кількість відведених годин – 30; з них 10 годин це аудиторна робота, 20 годин – самостійна робота студентів та індивідуальна робота з викладачем. Комплексна оцінка знань студентів з основ екології складається із результатів поточного та підсумкового контролю. Завданням поточного контролю є систематичне перевірка розуміння та засвоєння програмного матеріалу. Підсумковий контроль передбачає рівень визначення глибини засвоєння студентами матеріалу навчальної дисципліни, взаємозв'язків між окремими її розділами, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми.

Тематичний план навчальної дисципліни «Основи екології» включає 5 тем, що висвітлюють найбільш важливі питання основ теоретичної екології. Перша, вступна тема з визначення предмету «Екологія», її становлення, основних завдань і методів дослідження. Друга тема присвячена біосфері, її структурі, біогеохімічним циклам, поняттю про навколишнє середовище, екологічним чинникам і їх взаємодії. У третій темі розглядаються питання, присвячені місцю і ролі людини у біосферних процесах. Четверта тема присвячена проблемам раціонального природокористування та управління екологічним станом навколишнього середовища. Остання тема розглядає стратегію та тактику збереження і сталого розвитку суспільства та природи.

Досвід проведення занять з навчальної дисципліни «Основи екології» на першому році навчання студентів першого (бакалаврського) рівня у другому семестрі має логічну схему об'єднання різних модулів дисциплін, таких як: «Фізіологічні основи безпеки існування людини у навколишньому середовищі», «Валеологічні аспекти основи безпеки існування людини у навколишньому середовищі», «Цивільний захист населення в умовах виникнення надзвичайної ситуації в мирний і воєнний час».

Здійснення та удосконалення програми екологічної освіти і виховання стало важливим при підготовці кваліфікованих вчителів більше ніж 50 спеціальностей гуманітарного і природно-математичного профілів у педагогічному університеті.

Таким чином, екологічна освіта та виховання студентів різних спеціальностей у педагогічному університеті є важливою складовою при вивченні екологічних проблем, їх вплив на рівень здоров'я населення України та світу; залучення студентів до поширення екологічних знань серед усіх верст населення; спонування їх до раціонального використання та збереження природних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Аніщенко В.О. Основи екології : навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім. «Персонал», 2011. 148 с.
2. Бойчук Ю.Д., Солошенко Е.М., Николенко Є.Я., Савченко В.М. Основи екології людини : навч. посіб. для студ. вищ навч. закл. : за заг. ред проф. Є.М. Солошенко. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. 546 с.
3. Бойчук Ю.Д., Солошенко Е.М., Бугай О.В. Екологія і охорона навколишнього середовища: навч. посіб. Суми-Київ. «Університетська книга» ВД «Княгиня Ольга». 2005. 302 с.
4. Білявський Г.О., Фурдуй Р.С., Костіков І.Ю. Основи екології. К.: Либідь, 2004. 408 с.
5. Дробноход М. І. Концептуальні основи формування екологічного мислення та здібностей людини будувати гармонійні відносини з природою. К. : МАУП, 2000. 75 с.
6. Сухарев С.М., Чундак С.Ю., Сухарева О.Ю. Основи екології та охорони довкілля. Київ. 2006. 389 с.
7. Юрченко Л. І. Екологічні аспекти морального-етичного виховання // Концептуальні засади модернізації системи освіти в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (1 лютого 2002, м. Харків) . Харків : Знання, 2002. С. 169.
8. Ярчук Г. Екологічне виховання: сутність та основні напрями. Вища освіта України. 2008. №2. С. 91–97.

Нагорнюк О.В., Туренко Н.М. ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, м. Харків
e-mail: olganagornuk20@gmail.com*

Nagornuk O.V., Turenko N.M. ILLUSTRATIONAL MATERIAL AND ITS APPLICATION IN EDUCATION OF CHILDREN OF UNDER-SCHOOL AGE.

Принцип наочності у навчанні був уперше обґрунтований в педагогічних працях Я.А. Коменського, де він зазначив способи використання наочності у навчальному процесі. Підтримували важливість застосування наочності у навчанні також І.Г. Песталоцці та А. Дістервег. Ще один відомий педагог К.Д. Ушинський у своїх працях стверджував, що діти мислять формами, кольором, звуками, відчуттями. Ілюстрації допомагають їм повніше сприйняти зміст твору, конкретизують образи, описані події, обстановку, в якій вони відбуваються, підсилюють враження від прочитаного твору. «Щоб дитина заговорила – кращий засіб показати їй красиву та яскраву картинку»[3]

Особливу роль картин в розвитку дитини і розвитку мовлення дітей дошкільного віку відводила Є. І. Тихеева. Вона зазначала, що картинам як фактору розумового розвитку дитини має бути відведено почесне місце з перших